

легким течением и к $28,12 \pm 1,14$ мкм³ у телят, родившихся с тяжелым течением нарушение процесса дыхания (в 1,14 раза, $p < 0,05$). Среднее содержание гемоглобина в эритроците оказался достоверно больше у телят, родившихся клинически здоровыми. В данных телят он составлял $16,12 \pm 2,18$ пг и только $14,28 \pm 2,92$ пг у телят с легким (в 1,13 раза, $p < 0,05$) и $11,50 \pm 2,06$ пг в телят с тяжелым нарушением процесса дыхания (в 1,40 раза, $p < 0,01$).

Ключевые слова: критические периоды, рибилдинг-период, импринтинг-период, новорожденные.

Kambur M.D., Zamaziy A.A., Livoschenko E.M. The erythrogenesis in the organism of calves in the condition of disturbance of the breathing.

The article presents evidence that the indicators of hematopoiesis in clinically healthy newborn calves and calves born with signs of infringement of the process oxygenbag homeostasis. Calves born with signs of violation of oxygen homeostasis the number of red blood cells was in 1,4 times higher ($p < 0,05$) than calves that were born with severe disturbance of the respiration. However, the increase in the number of erythrocytes in the blood of calves born with signs of violation of the process of breathing is not accompanied by an increase in hemoglobin in the blood. It is found that increasing the number of erythrocytes in the blood of the calves with broken oxygen process of homeostasis is a compensatory mechanism aimed at maximizing the body with oxygen. Thus, the content of hemoglobin in clinically healthy newborn calves was in 1,22 times less ($p < 0,01$) than calves that were born with severe disturbance of the respiration.

The decrease in the number of erythrocytes in the blood of calves born with signs of violation of the breathing process and impacted the number of hematocrit. Thus, in clinically healthy calves he made $33,80 \pm 1,52$ %, and only $30,12 \pm 0,84$ % in calves with a slight violation $28,12 \pm 1,14$ % in calves with severe disturbance of oxygen homeostasis.

The average volume of erythrocytes in clinically healthy calves made up $33,80 \pm 1,52$ мкм³ declined to $32,12 \pm 0,84$ in calves with mild and to $28,12 \pm 1,14$ мкм³ calves who were born with severe disturbance of homeostasis oxygen (1,14 %, $p < 0,05$). The average content of hemoglobin in erythrocyte was significantly higher in calves born to clinically healthy. These calves he made of $16,12 \pm 2,18$ pg and $14,28 \pm 2,92$ pg calves with a slight (1,13 times, $p < 0,05$) and $11,50 \pm 2,06$ pg in calves with severe violation of the process of breathing (1,40 times, $p < 0,01$).

Keywords: critical periods, rebuilding-period, imprinting-period, neonates.

Дата надходження до редакції: 22.09.2016 р.

Рецензент: д.вет.н., професор Харенко М.І.

УДК 619: 616.1/4.591.12.612.23

ЖИРНОКИСЛОТНИЙ СКЛАД АМНІОТИЧНОЇ РІДИНИ ТА ПРОЦЕСИ ПЕРЕКИСНОГО ОКИСЛЕННЯ ЛІПІДІВ В ОРГАНІЗМІ НОВОНАРОДЖЕНИХ ТЕЛЯТ ЗА УМОВ ПОРУШЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СИСТЕМИ «МАТИ – ПЛАЦЕНТА – ПЛІД»

С. В. Остапенко, аспірант, Сумський національний аграрний університет

Результати проведених досліджень свідчать про значний вплив функціональної активності системи «мати-плацента-плід» на ріст та розвиток плоду. Народження телят з ознаками порушення оксигенового гомеостазу супроводжується зниженням вмісту ненасичених жирних кислот в амніотичній рідині і активацією процесів ПОЛ. Встановлено, що у телят, які народились з ознаками порушення оксигенового гомеостазу в середньому рН крові виявився на 0,074 менше, а вміст іонів гідрогену був на 21 мЕкв/л більше. Активність каталази сироватки крові у телят, які народились з ознаками порушення функцій фето- плацентарного комплексу виявилась в 1,58 раза менше, а вміст ТБК – активного продукту в 2,09 раз більше, ніж у телят які народились ($p < 0,001$) без ознак порушення функцій фето-плацентарного комплексу.

Ключові слова: процеси ПОЛ, фето-плацентарна система, плід, гомеостаз.

Постановка проблем у загальному вигляді. В усіх державах з розвинутою галуззю тваринництва в сучасний час значна роль надається рішенню однієї з важливих проблем - отриманню та збереженню новонароджених тварин. За даними деяких авторів [1] до 50 % новонароджених телят мають масу тіла при народженні від 15 до 20 кг, 41,7 - від 20 до 25 кг і тільки одне теля із 12-ти мало масу тіла у 30 кг. Автори вважають

що більшість телят народжуються у стані гіпотрофії, а це є показником порушення функції фето-плацентарного комплексу. За даними інших авторів [2, 3, 4] маса тіла клінічно здорових телят та телят, які народились у стані гіпоксії суттєво відрізнялись.

У середньому, маса тіла клінічно здорових телят виявилась на 20,80 % більшою, ніж у телят які народились у стані гіпоксії. Все це свідчить

про актуальність досліджень направлених на визначення взаємозв'язку обмінних процесів в організмі матері і плода, оскільки від ступеня сформованості та функціональної активності системи «мати-плацента-плід» залежить забезпеченість плода Оксигеном, поживними речовинами. Відповідно це визначає функціональний стан організму телят після народження та масу їх тіла. Вважають, що за для отримання життєздатного приплоду необхідно контролювати ріст та розвитку плода. Значна роль в процесі росту та розвитку плода відводиться ліпідному обміну, оскільки ліпіди є складовою структурної одиниці організму, від їх функціонування залежить життєздатність організму плода. Порушення в системі «мати –плацента-плід» в першу чергу впливає на кисневий гомеостазу плода, супроводжується зміною усіх процесів в організмі, підвищенням рівня ПОЛ, а відповідно зниженням росту та розвитку плода, що визначило актуальність цих досліджень.

Зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Проведені дослідження були складовою частиною тематичного плану «Розробка мультипараметричної системи виробництва молока на основі секретотворюючої функції молочної залози, пре- та постнатального розвитку тваринного організму і методів їх корекції» № державної реєстрації 0108U010281 (Розділ 2. «Фізіолого – біохімічні параметри пре- та постнатального розвитку тварин та їх корекція».

Аналіз основних досліджень і публікацій. Результати досліджень ряду авторів дозволяють стверджувати про необхідність комплексного підходу до морфо-функціональної оцінки комплексу яка формуються під час росту і розвитку плода фето-плацентарного комплексу [1-4]. Своєчасна оцінка стану фето-плацентарного комплексу дозволяє на ранніх стадіях росту та розвитку плода визначити плацентарну недостатність та ліквідувати його негативний [5-7]. Вважають, що корекція фето-плацентарної недостатності дозволяє збільшити матково-плацентарний кровообіг і мікроциркуляцію. Внаслідок цього нормалізується газообмін в системі «мати-плацента-плід», активуються обмінні процеси у плаценті, відновлюється функція клітинних мембран [1, 3, 6]. Значна роль при цьому відводиться збільшенню об'єму циркулюючих складових крові. Деякі автори стверджують, що в системі фето- плацентарного комплексу збільшення кровопостачання починається з 6-8 -го тижня вагітності і становить від 25 до 48 % [2, 8-10].

Для нормального функціонування системи «мати-плацента-плід» важливою метаболічною ланкою є процеси перекисного окиснення ліпідів. Вони забезпечують процеси окисного фосфорилювання, біосинтез нуклеїнових кислот, простогландинів. Найважливішим є те що вони регулюють ліполітичну активність фізико-хімічних влас-

тивостей мембран і функцій клітин, а відповідно впливають на ріст та розвиток плоду.

Метою досліджень було визначити активність процесів ПОЛ в організмі новонароджених телят залежно від ступені порушення оксигенового гомеостазу (як показник функції фето-плацентарного комплексу) в процесі внутрішньо-утробного розвитку плоду за показниками амніотичної рідини.

Матеріали і методи досліджень. Експериментальну частину роботи проведено на базі господарства «САД» Сумського району, Сумської області. Лабораторні дослідження проведено в умовах кафедри анатомії, нормальної та патологічної фізіології тварин Сумського національного аграрного університету, відділу № 20 Інституту прикладної фізики НАН України (м. Суми).

Для визначення відмінностей функціонального стану організму новонароджених телят використовували систему тестів з діагностики «зрілості» сурфактано-альвеолярної системи легень і оцінки функціонального стану організму новонароджених телят (Яблонський В.А., Замазій А.А. 2011 р.).

Для цього, по мірі народження телят проводили відбір проб амніотичної рідини, зразків пуповиної крові та за ознаками зовнішнього дихання їх відносили до групи функціональноактивних телят (n=5) та телят, що народились з ознаками гіпоксії (n=15). В дослідну групу тварин відносили телят, що народились у стані асфіксії або з наявністю меконію у навколоплідної рідини; телята з неадекватними, спонтанними дихальними рухами та телят, які після народження мали спонтанні, адекватні дихальні рухи.

Для визначення жирнокислотного складу амніотичної рідини телят при народженні використовували метод атомно-адсорбційної мас-спектрометрії виробництва «МСБХ» (BAT Selmi, Суми, Україна). Для цього зразки вищезазначених рідин у кількості 10 мкл наносили на позолочений, зразокнесучий диск, розподіляли його тефлоновою платівкою на поверхні площею 0,5 см², підсушували в атмосфері азоту і поміщали в аналітичний блок приладу. Мас-спектри реєстрували при використанні прискорюючої напруги +15кВ, кількість стартів 100000. Як контроль використовували стандартний набір «Sigma», (США). Вміст жирних кислот у досліджуваних зразках визначали, виходячи із значень молекулярної маси (M/z) та інтенсивності піків квазімолекулярних іонів (KMI), які відповідають зазначеним речовинам.

Продукти перекисного окиснення ліпідів визначали в гемолізатах еритроцитів і плазмі крові та амніотичній рідині з використанням методичних рекомендацій «Дослідження пероксидної оксидзації ліпідів та антиоксидантного захисту організму в клінічній практиці» Інституту патології крові та трансфузійної медицини АМН України (

м. Львів, 2002 р.).

Під час проведення експериментальних досліджень дотримуватися міжнародних вимог «Європейської конвенції захисту хребетних тварин, що використовуються в експериментальних та інших наукових цілях» (Страсбург, 1986 р.), та відповідного Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» № 3447-IV від 21.06.2006 р.

Отримані дані були опрацьовані за допомогою програм OfficeExcel 2007 та Statistica 7. Оцінку вірогідності проводили за t-критерієм Ст'юдента

Результати власних досліджень. Результати проведених досліджень дозволяють ствер-

джувати, що жирно кислотний склад амніотичної рідини плодів суттєво відрізняється залежно від інтенсивності їх внутрішньоутробного росту та розвитку. У навколоплідній рідині плодів, які в процесі внутрішньоутробного періоду росту та розвитку інтенсивно розвивались із загальної кількості ліпідів основну частку (до 30 %) становила пальмітинова кислота. Це є значним показником, оскільки вищезазначена кислота є джерелом насичених і ненасичених жирних кислот та використовується в формуванні сурфактантами системи легень плода, а відповідно свідчить про його зрілість. Другу, найбільшу частку жирних кислот (до 40 %) складають пальмітинова та олеїнова кислоти (рис. 1).

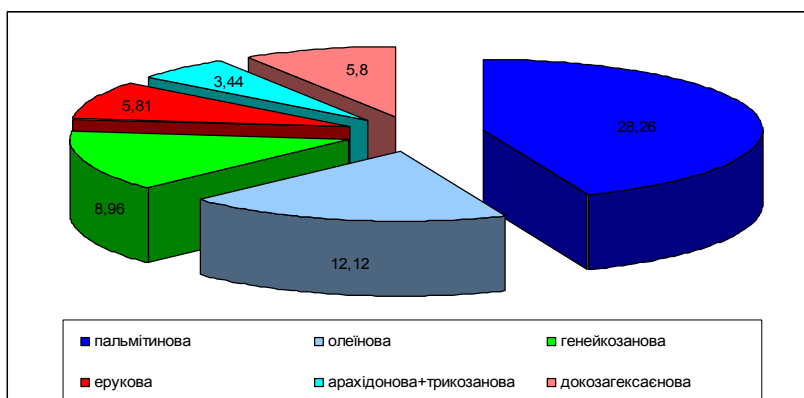

Рис. 1. Жирнокислотний склад навколоплідної рідини функціональноактивних новонароджених телят.

Враховуючи те, що ненасичені жирні кислоти, є основними субстратами для перекисного окиснення ліпідів зниження вмісту ненасичених жирних кислот в амніотичній рідині є показником активізації процесів ПОЛ в організмі плода.

Результати наших досліджень свідчать, що за умов порушення функціонування системи «мати-плацента-плід», зниження забезпечення плода Оксигеном, вміст мононенасичених жирних кислот був в 1,41 рази менше ($p < 0,001$) в амніотичній рідині телят, що народились з ознаками порушення процесу дихання.

Встановлено, що у телят, які народились з ознаками порушення оксигенового гомеостазу в середньому рН крові виявився на 0,074 менше, а вміст іонів гідрогену був на 21 мЕкв/л більше. Ці дані свідчать про ацидотичний стан організму плода в процесі росту та розвитку. Вміст гідро перекисів ліпідів в крові функціонально активних телят, які дозволяють судити про активацію процесів перекисного окиснення, виявився у 2,63 рази ($p < 0,001$) менше, ніж у телят, які народились з ознаками порушення оксигенового гомеостазу.

У плазмі крові телят, які народились з неадекватними, спонтанними дихальними рухами та телят, які після народження мали спонтанні, адекватні дихальні рухи вміст гідро перекисів виявився в 1,89-1,52 рази ($p < 0,001$) більше, даного показника крові функціонально активних новонароджених телят. Відносний вміст ацилгідропери-

кисів, за умов порушення функції фето-плацентарного комплексу під час внутрішньоутробного росту та розвитку плода у новонароджених телят сприяв підвищенню їх вмісту в крові в 2,88 рази, в 2,00 та в 1,56 рази ($p < 0,001$).

Про активацію процесів ПОЛ свідчить підвищення активності каталази у сироватці крові телят дослідних груп в 1,43 рази ($p < 0,1$), в 1,27 ($p < 0,01$) та в 1,05 рази у порівнянні з функціонально активними телятами. Результати досліджень також свідчать про наявність відмінностей у перекисної резистентності еритроцитів (ПРЕ) крові піддослідних телят. Перекисна резистентність еритроцитів за дії гіпоксичного фактору виявився нижчим – у телят першої групи в 2,21 рази ($p < 0,001$), другої в 1,75 рази ($p < 0,001$) та третьої – в 1,18 рази ($p < 0,05$) у порівнянні з функціонально активними телятами. Вважають, що величина перекисного гемолізу еритроцитів в значній мірі залежить від забезпечення організму вітаміном Е. Виходячи з цього, можливо припустити недостатню забезпеченість вітаміном Е організму телят дослідних груп. В той же час, нестача вітаміну Е супроводжується активацією процесів ПОЛ в організмі, яка викликає зміни жирно кислотного складу та підвищення в'язкості клітинних мембран, що відобразилось на властивостях крові новонароджених телят. Активність каталази сироватки крові у телят, які народились з ознаками порушення функцій фето-плацентарного компле-

ксу виявилась в 1,58 рази менше, а вміст ТБК – активного продукту в 2,09 раз більше, ніж у телят, які народились ($p < 0,001$) без ознак порушення функцій фето- плацентарного комплексу. Коефіцієнт ТБК/ліпіди в крові телят дослідної групи виявився в 2,10 рази більше ($p < 0,001$) ніж у телят контрольної групи. Про активацію процесів ПОЛ в організмі телят дослідної групи свідчить збільшення вмісту ізолюваних подвійних зв'язків у екстрагованих ліпідах в 2,13 рази ($p < 0,001$), вмісту дієнових кон'югатів в 1.36 рази ($p < 0,01$), а шифових основ в 2,60 рази, ($p < 0,001$).

Висновки. 1. За умов функціональної активності системи «мати-плацента-плід» в амніотичній рідині плода частка пальмітинової кислоти складала до 30 %.

2. Зниження вмісту ненасичених жирних кислот в амніотичній рідині плода супроводжується активацією процесів ПОЛ.

3. Вміст ТБК-активного продукту в амніотичній рідині плодів за умов порушення функцій фето-плацентарного комплексу виявився в 2,09 рази більше, ніж у плодів корів контрольної групи ($p < 0,001$).

Перспектива досліджень – дослідження у визначеному напрямку дозволяють визначати функціональну активність системи «мати-плацента-плід» і за умов порушення її функціональної активності нейтралізувати його негативний вплив на ріст та розвиток плоду та забезпечити народження функціонально активних телят.

Список використаної літератури:

1. Абрамов С.С. Обеспеченность стельных коров микроелементами и ее связь с состоянием плода./ С.С. Абрамов, С.В. Петровский, М.М. Григорчик // Материали Международной научно-практической конференции: Актуальные проблемы ветеринарной медицины. – К., 2008. – С. 13-16.
2. Кудінова В.В. Прогнозування плацентарної недостатності на підставі оцінки процесів перекисного окиснення ліпідів у жінок з невенуванням вагітності / В.В. Кудінова // Український журнал експериментальної медицини. – 2006. – № 4 (Т. 7). – С. 57-60.
3. Івасенко Б.П. До причин порушення внутрішньоутробного розвитку телят / Б.П. Івасенко // Наук. вісник НАУ. – 2000. – Т.22. – С. 203-205.
4. Дюльгер Г.Репродуктивные потери у коров в период плодonoшения / Г. Дюльгер // Акушерство и гинекология. – 2002. – С. 30-35.
5. Замазій А.А. Родова діяльність корів за умов народження клінічно здорових та з ознаками асфіксії телят / Замазій А.А., Камбур М.Д. // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2011. – № 2 (28). – С. 91-94.
6. Замазій А.А. Жирнокислотний склад навколоплідної рідини новонароджених телят у стані глибокої гіпоксії / Замазій А.А., Камбур М.Д. // Наукові праці ПФНУБіП України «Кримський агротехнічний університет». – Сімферополь, 2011. – Вип. № 133. – С. 58-63.
7. Замазій А.А. Сурфактантна система легень новонароджених телят / Замазій А.А., Камбур М.Д. // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2011. – № 2 (29). – С. 6-10.
8. Замазій А.А. Процеси перекисного окиснення ліпідів в організмі корів, що народили функціонально-активних та з ознаками гіпоксії телят / Замазій А.А., Камбур М.Д. // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2010. – № 8 (27) – С. 26– 31.
9. Замазій А.А., Камбур М.Д. Спосіб визначення зрілості сурфактантної системи новонароджених // Патент на корисну модель № 47631 від 10.02.2010 р.
10. Пат. 45617 Україна, (51) МПК (2009) А61D 7/00 «Спосіб стимуляції синтезу сурфактанта легень новонароджених телят» / Замазій А.А., Камбур М.Д.; заявник і власник Сумський національний аграрний університет. – № 45617; номер заявки у 2009 10474; заявл. 16.10.2009; опубл. 10.11.09, Бюл. №21.

References:

1. Abramov S.S. Obespečenost' stel'nyh korov mykroelemehntamy y ee svjaz' s sostojanyem ploda./ S.S. Abramov, S.V. Petrovskij, M.M. Hryhorčyk // Materyaly Meždunarodnoj naučno-praktyčeskoj konferencyy: Aktual'nye problemy veterynarnoj medycyny. – K., 2008. – S. 13-16.
2. Kudinova V.V. Prohnozuvannja placentarnoi nedostatnosti na pidstavi ocinky procesiv perekysnoho okysnennja lipidiv u žinok z nevenošovannjam vahitnosti / V.V. Kudinova // Ukraїns'kyj žurnal eksperymental'noi medycyny. – 2006. – # 4 (T. 7). – S. 57-60.
3. Ivasenko B.P. Do pryčyn porušennja vnutrišn'outrobnogo rozvytku teljat / B.P. Ivasenko // Nauk. visnyk NAU. – 2000. – T. 22. – S. 203-205.
4. Djul'her H. Reproduktyvnye potery u korov v peryod plodonošenyja / H. Djul'her // Akušerstvo y hynekolohyja. – 2002. – S. 30-35.
5. Zamazij A.A. Rodova dijal'nist' koriv za umov narodžennja klinično zdorovyh ta z oznakamy asfiksiї teljat / Zamazij A.A., Kambur M.D. // Visnyk Sums'koho nacional'noho ahrarnoho universytetu. – 2011. – # 2 (28). – S. 91-94.
6. Zamazij A.A. Žyrynokyslotnyj sklad navkoloplidnoi ridyny novonarodženych teljat u stani hlybokoї

hipoksii / Zamazij A.A., Kambur M.D. // Naukovi praci PFNUBiP Ukrainy «Kryms'kyj ahrotehničnyj universytet». – Simferopol', 2011. – Vyp. # 133. – S. 58-63.

7. Zamazij A.A. Surfaktantna systema lehen' novonarodzenych teljat / Zamazij A.A., Kambur M.D. // Visnyk Sums'koho nacional'noho ahrarynoho universytetu. – 2011. – # 2 (29). – S. 6-10.

8. Zamazij A.A. Procesy perekisnoho okysnennja lipidiv v orhanizmi koriv, ščo narodyly funkcional'no-aktyvnyh ta z oznakamy hipoksii teljat / Zamazij A.A., Kambur M.D. // Visnyk Sums'koho nacional'noho ahrarynoho universytetu. – 2010. – # 8 (27) – S. 26– 31.

9. Zamazij A.A., Kambur M.D. Sposib vyznačennja zrilosti surfaktantnoï systemy novonarodzenych // Patent na korysnu model' # 47631 vid 10.02.2010 r.

10. Pat. 45617 Ukraina, (51) MPK (2009) A61D 7/00 «Sposib stymuljacii syntezy surfaktanta lehenjamy novonarodzenych teljat» / Zamazij A.A., Kambur M.D.; zajavnyk i vlasnyk Sums'kyj nacional'nyj ahrarynyj universytet.– # 45617; nomer zajavky u 2009 10474; zajavl. 16.10.2009; opubl. 10.11.09, Bjul. #21.

Остапенко С.В. Жирнокислотный состав амниотической жидкости и процессы перекисного окисления липидов в организме новорожденных телят в условиях нарушения функциональной активности системы «мать – плацента – плод».

Результаты проведенных исследований свидетельствуют о значительном влиянии функциональной активности системы «мать – плацента – плод» на рост и развитие плода. Рождение телят с признаками нарушения оксигенового гомеостаза сопровождается снижением содержания ненасыщенных жирных кислот в амниотической жидкости и активацией процессов ПОЛ. Установлено, что у телят, которые родились с признаками нарушения оксигенового гомеостаза в среднем рН крови оказался на 0,074 меньше, а содержание ионов водорода был на 21 мэкв/л более. Активность каталазы сыворотки крови у телят, которые родились с признаками нарушения функций фетоплацентарного комплекса оказалась в 1,58 раза меньше, а содержание ТБК – активного продукта в 2,09 раз больше, чем у телят родившихся ($p < 0,001$) без признаков нарушения функций фетоплацентарного комплекса.

Ключевые слова: процессы ПОЛ, фетоплацентарная система, плод, гомеостаз.

Ostapenko S.V. Fatty acid composition of amniotic fluid and the processes of lipid peroxidation in the organism of newborn calves in terms of violations of the functional activity of the system "mother – placenta – fetus".

The results of these studies indicate a significant influence of the functional activity of the system "mother – placenta – fetus" on the growth and development of the fetus. The birth of calves with signs of violation of oxygen homeostasis is accompanied by a decrease in the content of unsaturated fatty acids in amniotic fluid and activation of POL processes. It was found that calves born with signs of violation of oxygen homeostasis in the average pH of blood was on 0,074 less, and the content of hydrogen ions was 21 mEq/l more. The catalase activity of blood serum in calves born with signs of dysfunction of the fetoplacental complex was 1,58 times less, and the content of TBA – active product is 2,09 times greater than that of calves born ($p < 0,001$), without signs of dysfunction of the fetoplacental complex.

Keywords: POL processes, fetoplacental system, fetus, homeostasis.

Дата надходження до редакції: 18.06.2016 р.

Рецензент: д.вет.н., професор Камбур М.Д.

УДК 619:591.111.3:636.082.455:636.2

ГЕМОСТАТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ КРОВІ КОРІВ У ПЕРШОМУ ТРИМЕСТРІ ТІЛЬНОСТІ

М. Д. Камбур, д.вет.н., професор

А. А. Замазій, д.вет.н., професор

Л. В. Плюта, к.вет.н., доцент

Сумський національний аграрний університет

Результати проведених досліджень впродовж першого триместра тільності корів дозволили встановити наявну тенденцію змін гемостатичних властивостей крові. Тільність корів суттєво впливає на фізичні властивості крові. Питома вага крові тільних корів впродовж першого триместру тільності практично не відрізнялась від даного показника крові не тільних корів. У корів контрольної групи даний показник за перший період, в середньому, становив $1,04 \pm 0,24$ Н/м³. Швидкість згортання крові корів від першого місяця тільності до кінця третього місяця підвищилась на 4,17 %. Фібриноліз у крові корів в кінці першого місяця тільності відбувався за $4,60 \pm 0,12$ хв., що в 1,18 рази довше, ніж тривалість даного процесу у не тільних корів. В кінці другого та третього місяці